

ПРИВЕТСТВИЕ ПРИ ОТКРИВАНЕ НА НАУЧНАТА СЕСИЯ

Драги колеги, дами и господа!

Приятно ми е от името на членовете на Катедрата по съвременен български език при Великотърновския университет "Св. св. Кирил и Методий", домакин на Първата научна сесия по проблемите на българската разговорна реч, да ви поздравя с "добре дошли" в нашия университет и в нашия град, да ви пожелае активно и плодотворно участие в научната сесия, да ви пожелае от сърце крепко здраве и лично щастие, както и по-нататъшни успехи в изследователската виност по проблемите на разговорната реч.

Въпреки че устната форма на книжовния език не е била отричана в миналото от езиковедите, нейната същност и специфика се признаха в обект на научно изследване едва в най-ново време. В системата на устната книжовна реч влиза и книжовноразговорната реч. В миналото могат да бъдат посочени отделни статии и бележки по проблеми на разговорната реч, могат да бъдат посочени и граматика, които се съдържат указания относно правоговорните норми и други особености на книжовноразговорната реч, но тя се превърна в обект на системно наблюдение и изследване едва през последните две, и половина десетилетия. Известен стимул в това отношение наши специалисти получиха от порасналия интерес към тази езикова форма в други славянски и неславянски страни. Най-важният резултат е че се формираха специалисти по книжовноразговорна реч във всички университетски центрове, в които има катедри по български език - в Института за чуждестранни студенти, Софийския университет, Велико-търновския университет, Пловдивския университет, Висшия педагогически институт в Шумен, Висшия педагогически институт в Благоевград, както и в Института по български език към БАН. Днес няма лингвистичен българистичен център у нас, в който да няма поне един специалист, занимаващ се с проблеми на книжовноразговорната реч.

Едва ли е нужно тук да спорим къде по-рано или по-късно се извършва работа по изучаване на книжовноразговорната реч, но всички уточнения все пак не са излишни. По мои наблюдения, които не тенденцират за пълнота, най-рано научен интерес към проблеми на книжовноразговорната реч се породил в Института за чуждестранни студенти и в това няма нищо изненадващо. Колегите в този институт не сещат да обучават чуждестранните студенти по български език, ако познаваха не само практически, но и теоретически книжовноразго-

ворната реч. Доста отдавна към тази проблематика се ориентира и колегата Ив. Йотов от Софийския университет.

Бих желал да запозная участниците в сесията с организаторската и изследователската работа; разгърнала се в Катедрата по български език във Великотърновския университет. Началото бе поставено преди повече от едно десетилетие /учебната 1978-1979/, когато преподавателите по стилистика проф. Д. Чизмаров и гл.ас. Р. Йосифова, доколкото ми е известно по почин на последната, започнаха да възлагат на студенти българисти да правят под формата на курсови работи магнетофонни записи на книжовно-разговорна реч и да обработват тези записи. Във връзка с това Р. Йосифова изработва "Упътване за събиране на материал от книжовно-разговорната реч", като се ръководи от опита на някои съветски езиковеди и от собствения си опит. Това упътване бе неколkokратно преработвано, последният му вариант бе обсъден в Катедрата и отпечатан - "Упътване за събиране на материал от книжовно-разговорната реч" /В. Търново, 1985, 14 стр./. По това упътване е събран целият материал по книжовно-разговорна реч, съхраняван във фонотеката към Катедрата по български език. За едно десетилетие във фонотеката е събрана и съхранена 450 часа жива разговорна реч, както и 80 часа ученическа реч. Към фонотеката има и архив от тетрадки с разшифровка на записаната разговорна реч. Фонотеката е дело на членовете на Катедрата, които се занимават с проучване на книжовно-разговорната реч, подпомогнати и от множество студенти българисти. Две лета /1984 и 1985/ под ръководството на Р. Йосифова бе организирана лятна практика с участието на няколко десетки студенти за записване на книжовно-разговорна реч. През цялото десетилетие продължаваше и възлагането на курсови работи по стилистика, включващи записи на книжовно-разговорна реч и нейната разшифровка.

През 1980 г. бе организирана към Научноизследователския сектор на Университета комплексна група, която под ръководството на проф. Д. Чизмаров се зае да разработва темата "Българската книжовно-разговорна реч". В групата участваха доц. Б. Байчев, доц. Й. Маринова, доц. П. Радева и гл.ас. Р. Йосифова. Освен събирателската дейност, членовете на групата се заеха и с теоретическо проучване на отделни проблеми, събрани в един сборник от 475 маш. стр., депозиран в ЦИТИ /1985 г./. Освен него е подготвен и сборник с текстове по книжовно-разговорна реч /180 маш. стр./, съ-

що депозиран в ЦИТИ /1985 г./.

През 1986 г. бе сформирана нова комплексна група, тъй като предходната бе изпълнила плановата си задача, а и проф. Д. Чизмаров, нейният ръководител, бе вече покойник. Мисля, че ще бъде уместно сборникът, който ще бъде съставен от материалите на тази научна сесия, да бъде посветен на проф. Д. Чизмаров, който има заслуги за организиране на изследователската дейност по проблемите на разговорната реч във Великотърновския университет, както и да бъдат включени в него някои негови непубликувани разработки с такава проблематика.

Комплексната група от 1986 г. вече има за научен ръководител доц. Хр. Станева и включва още доц. Й. Маринова, гл.ас. Р. Йосифова и н.с. Гинка Долгерова от Института за български език. Членовете на групата, подпомогнати от студенти, продължават да обогатяват фонотеката с нови записи и да разработват теоретически проблеми от книжовно-разговорната реч. Работата на групата приключва през 1989 г. със сборник от теоретични разработки, депозиран в ЦИТИ, както и с монографията, намираща се под печат, "Българската книжовно-разговорна реч и обучението в средното училище", в която участвуват доц. Хр. Станева, доц. Й. Маринова и гл.ас. Р. Йосифова.

За съжаление отпечатаните публикации върху проблеми на книжовно-разговорната реч не са много на брой. По-общ характер има статията на Хр. Станева "Към характеристиката на отношението книжовно-разговорна реч - художествен стил" /Език и литература, 1989, кн. 5, с. 30-38/. Останалите статии са посветени на частни въпроси - Й. Маринова /семантични и словообразователни особености на глаголите/, Б. Байчев /словообразователни иновации и тенденции при образуване на съществителни имена/, Р. Йосифова /количествена редукция, словоред/. Очевидно е, че и във Великотърновския университет изследванията върху книжовно-разговорната реч се намират все още в начален етап; досегашните успяния на изследвачите бяха насочени към събиране на все по-богата и разнообразна книжовно-разговорна реч, което да стане база за сигурни и точни проучвания на нейните особености.

Бих желал още да отбележа, че в Катедрата по български език при Великотърновския университет се работи и върху езиковата ситуация в градовете. В това отношение заслужава да бъде отбеля-

зана книгата на Б. Байчев и М. Виденов "Социолингвистическо проучване на град Велико Търново" /С., 1988, 383 стр./. Следователно в нашата катедра са се оформили две направления за изучаване на разговорната реч - едното направление се стреми да очертае цялостно езиковата ситуация в градовете, като в тази езикова ситуация с най-висок престиж се ползва книжовноразговорната реч, а другото направление се интересува само от проблематиката на книжовноразговорната реч. Двете направления според мене не се отричат, а взаимно се допълват и обогатяват. Катедрата по български език разполага и с изключително богата фюотека със записи на разговорна реч на градски жители с различен социален, професионален, образователен и друг статус.

Може да се каже, че изследванията върху разговорната реч и в частност върху книжовноразговорната реч са още в начален етап и не само че не обхващат с еднаква пълнота и задълбоченост всички нейни равнища, но и немалко проблеми остават дискуссионни, включително и проблеми, имащи отношение към същността и спецификата на книжовноразговорната реч, към нейното място в системата на националния български език. Всичко това се отразява и върху терминологията, с която си служат отделните изследвачи по книжовноразговорна реч.

Убеден съм, че тази Първа научна сесия по проблемите на българската разговорна реч ще допринесе да се изясняват по-пълно и по-точно някои проблеми, по други да бъдат направени уточнения, по трети може да се стигне до по-голямо единомислие. Материалите от тази сесия ще бъдат отпечатани в сборник и тогава още по-добре ще може да се оцени значението на тази научна сесия за проучване на разговорната реч у нас. Мисля, че ще е добре да се обсъди и въпросът за периодично организиране на научни сесии, посветени специално на книжовноразговорната реч, напр. през две или три години. Великотърновският университет е съгласен да се превърне в постоянен организатор на такива сесии, но може да се възприеме и принципът за домакинство от различни университетски центрове.

Позволете ми, уважаеми колеги, с тези няколко думи да от-

крин научната сесия по проблемите на разговорната реч и още веднъж да пожелае успех на участниците в нея - докладчици и слушатели.

Проф. Русин Русinov

/Ръководител на Катедрата по съвременен
български език във ВТУ "Св. св. Кирил
и Методий"/